

॥ अथ श्रीसाईसच्चरित ॥ अध्याय २७ ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः॥ श्रीसरस्वत्यै नमः॥ श्रीगुरुभ्यो नमः॥ श्रीकुलदेवतायै नमः॥
 श्रीसीतारामचंद्राभ्यां नमः॥ श्रीसद्गुरुसाईनाथाय नमः॥ दृढ धरिल्या श्रीसद्गुरुचरण। घडे
 ब्रह्मादित्रैमूर्तिनमन। साक्षात्परब्रह्माभिवंदन। स्वानंदघन सुप्रकट॥१॥ मारितां एका सागरीं
 बुडी। साधती सकल तीर्थपरवडी। बैसतां गुरूपदीं देउनठ दडी। आतुडती ^१बुडीं सकल देव॥२॥ जय जयाजी
 साई सद्गुरू। जय जयाजी सायुज्यकल्पतरू। जय जयाजी निजबोधसागरू। कथेसी आदरू उपजर्वी॥३॥
 मेघोदकालागीं चातक। तैसे तव कथामृता भाविक। सेवोत तुझे भक्त सकळिक। पावोत सुख सदैव॥४॥
 परीसतां तव कथा निर्मळ। स्वेद अंगीं फुटो ^२निखळ। नेत्रीं दाटो प्रेमजळ। प्राण पांगुळला राहो॥५॥ मना येवो
 गर्हिवर। रोमांच उठोत वरचेवर। रुदन स्फुंदन वारंवार। घडो सपरिवार श्रोतयां॥६॥ तुटून जावोत
 परस्परविरोध। सानथोर भेदाभेद। हाच गुरूकृपावबोध। करावा शोध अंतरीं॥७॥ येई न ^३हा दृष्टी दावितां।
 सर्वेद्रियां याची अगोचरता। सद्गुरूवीण याचा दाता। न मिळे धुंडितां त्रिभुवनीं॥८॥ कामादि
 षड्विकारोपशम। भक्तिभाव निःस्सीम प्रेम। नुपजतां गुरूपदी निष्ठा परम। होई न उद्गम अष्टभावां॥९॥
 भक्ताचें जें निजसुख। तेणेंचि गुरूसी परम ^४हरिख। भक्त जों जों परमार्थोन्मुख। तों तों कौतुक गुरूतें॥१०॥

१. सागराच्या तळाशी २. सर्वत्र ३. गुरूकृपावबोध ४. हर्ष

देह 'गेह पुत्र जाया। मी माझें हा व्याप वायां। ही तों सर्व क्षणिक माया। जैसी छाया दुपारची ॥११॥ बाधूं नये मायेची 'गुंती। ऐसें जरी असेल चिर्ती। अनन्यभावे साईंप्रती। शरणागती संपादा ॥१२॥ लावावया मायेचा अंत। वेदशास्त्रीं टेकिले हात। पाहील जो भूर्ती भगवंत। तोचि तो निश्चित तरेल ॥१३॥ सोडूनियां निजामशाई। धन्य तो पाटील चांदभाई। सर्वे घेउनठ फकीर साई। आरंभीं येई 'नेवासिया ॥१४॥ तेथें वर्ष सहा मास। फकीराचा होई निवास। तेथेंच कानड गांवींच्या कमास। सहवासास ठेवियलें ॥१५॥ असो पुढें प्रसिद्ध टाकळी। घेऊन तेथील दगडू तांबोळी। कमा-बाबांसमवेत ही मंडळी। तेथून आली शिरडीस ॥१६॥ जागोजागीं अपरिमित। पवित्र स्थळें तीर्थें बहुत। परी साईंच्या भक्तांप्रत। शिरडीच अत्यंत पवित्र ॥१७॥ जरी न दैवें येता हा योग। कैचा मग हा महाभाग। आम्हां दीनां 'हा संयोग। महद्भाग्य हें आमुचें ॥१८॥ जे जे भक्त शरणागत। साधावया तत्कार्यार्थ। साई तयांस दावी यथार्थ। सन्मार्ग हितार्थ तयांच्या ॥१९॥ तरी श्रोतां एकाग्रमन। होउनठ करा सच्चरितावर्तन। तें हें परम गुरूकृपासाधन। चरित्र पावन साईंचें ॥२०॥ गताध्यायीं निरूपण। एकास निजगुरूपदीं स्थापन। अक्कलकोट स्वामींची खूण। एकास देऊन जागविलें ॥२१॥ एकाचा चुकविला आत्मघात। युक्ति योजूनि अकल्पित। जीवदान दिधलें क्षणांत। 'ओढवला देहांत टाळुनी ॥२२॥ आतां या अध्यायीं कथन। कधीं साई कैसे प्रसन्न। होऊन करीत अनुग्रहदान। सुखसंपन्न भक्तांस ॥२३॥ दीक्षाप्रकार तो अद्भुत। कैसा कवणालागीं होत। विनोदपूर्ण हांसत खेळत। श्रोते परीसोत सावचित्त ॥२४॥

५. गृह ६. गुंतागुंत ७. नेवाशात ८. हा साई-समागम ९. ओढवलेला.

उपदेशाच्या अनेक रीती। मागां वर्णिल्या येच ग्रंथीं। जैसी ज्याची ग्राहकस्थिती। मार्ग उपदेशिती तैसाच ॥२५॥ वैद्य जाणे रोगाचें निदान। तयास ठावा मात्रेचा गुण। रोग्यास नाही त्याची °जाण। आधीं आण गूळ म्हणे ॥२६॥ गूळ गोड परी अपकारी। रोगी तदर्थचि हट्ट धरी। घेई न वाटी औषधाची करीं। गूळ करावरी न ठेवितां ॥२७॥ चाले न °रुग्णावरी सक्ती। वैद्य तेव्हां युक्ति योजिती। आधीं गूळ मग औषध देती। परी साधिती निजकार्य ॥२८॥ मात्र अनुपान तेवढें बदलती। जेणें गुळाचे दोष हरपती। योजिलीं औषधें कार्यक्षम होतीं। तेच कीं रीती बाबांची ॥२९॥ हाच नव्हे सर्वत्र नियम। अधिकार आणि मनोधर्म। जैसी सेवा भक्त-प्रेम। तैसाच उपक्रम अनुग्रहा ॥३०॥ नवल बाबांची अद्भुत कृती। जेव्हां कोणा प्रसन्न होती। तया मग ते अनुग्रह देती। कवण्या स्थितीं तें परीसा ॥३१॥ आलें एकदां तयांचे चित्ता। ध्यानीं मनीं कोणाच्या नसतां। सहज थट्टा विनोद करितां। भक्तकृतार्थता साधीत ॥३२॥ इच्छा उद्भवतां ग्रंथवाचनीं। सहज येई भक्तांच्या मनीं। ग्रंथ बाबांच्या हातीं देउनठ। प्रसाद म्हणुनी तो घ्यावा ॥३३॥ पुढें मग त्या ग्रंथाचें वाचन। केलिया होईल श्रेयसंपादन। श्रोत्यावक्त्यांचें परमकल्याण। प्रसादपूर्ण श्रवण तें ॥३४॥ कोणी दशावतार चित्रें। कोणी दशावतारांचीं स्तोत्रें। कोणी पंचरत्नी गीतेसम पवित्रें। पुस्तकें चरित्रें अर्पीत ॥३५॥ दासगणूही संतलीलामृत। भक्तलीलामृतही अर्पीत। कोणी विवेकसिंधु ग्रंथ। बाबा ते देत शामातें ॥३६॥ “पुस्तकें शामा हीं तुजला व्हावीं” म्हणती घरीं बांधून ठेवीं। शामानें आज्ञा शिरीं वंदावी। पुस्तकें रक्षावीं दप्परीं ॥३७॥ आणुनी ऐसें

भक्त मनीं। ग्रंथ आणीत दुकानांतुनी। कीं बाबांचे हातीं देउनी। प्रसाद म्हणूनी मागावे॥३८॥ स्वभाव बाबांचा जरी उदार। हेंही कराया लागे धीर। नेती माधवरावांस बरोबर। करिती समोर तयांसी॥३९॥ तयांकरवीं बाबांचे हातीं। समय पाहुनी ग्रंथ देती। बाबांस जैसी ग्रंथांची महती। तैसीच भक्तस्थिती ठावी॥४०॥ भक्तांनीं द्यावे ग्रंथ करीं। बाबांनीं चाळावे वरचेवरी। भक्तांनीं घ्यावया ते माघारी। हस्त पुढारीं धरावे॥४१॥ परी न बाबा तयांतें देती। ते तों देती माधवरावांप्रती। म्हणत शामा ठेव या प्रती। असूं दे संप्रती तुजपार्शीं॥४२॥ शामानें पुसावें स्पष्टोक्ती। हे जे ^{१२}आतुरते हात पसरती। त्यांच्या त्यांस देऊं का प्रती। तरी ते वदती तूं ठेव॥४३॥ एकदां भक्त काका महाजनी। आवड जयांस भागवतवाचनीं। सर्वे ग्रंथाची प्रत घेउनी। शिरडीलागुनी पातले॥४४॥ माधवराव भेटूं आले। वाचूं म्हणून पुस्तक उचललें। हातीं घेउनठ मशिदीं गेले। सहज पुसियेलें बाबांनीं॥४५॥ शामा हें हातीं पुस्तक कसलें। शामानें तें निवेदन केलें। बाबांनीं तें हातीं घेतलें। परत केलें पाहून॥४६॥ हेंच पुस्तक हीच प्रत। हेंच नाथांचें भागवत। होतें ^{१३}श्रीकरप्रसादप्राप्त। महाजनींप्रत पूर्वीच॥४७॥ ग्रंथ नव्हे तो मालकीचा। आहे काका महाजनींचा। वाचूं तात्पुरता जाहली इच्छा। स्पष्ट वाचा कळविलें॥४८॥ तरीही बाबा ^{१४}वदती तयांला। ज्याअर्थीं म्यां हा तुज दिधला। ठेव तूं आपुले संग्रहाला। येईल कामाला दप्तरी॥४९॥ असो पुढें कांहीं कालें। पुनश्च ^{१५}काका शिरडीस आले। सर्वे आणिक भागवत आणिलें। हस्तीं ओपिलें साईच्या॥५०॥ प्रसाद म्हणून माघारा दिधलें। “नीट जीव लाव”

१२. उत्कंठेने १३. श्रीसाईबाबांच्या हाताने प्राप्त झालेले १४. माधवरावांना १५. काका महाजनी

आज्ञापिलें। कीं तें जिवाभावाला आपुलें। येईल आश्वासिलें काकांस ॥५१॥ “हेंच कार्मीं येईल आपुले। नको देऊं हें कोणास वहिलें। ऐसें मोठ्या कळकळीनें कथिलें। सप्रेम वंदिलें काकांनीं ॥५२॥ बाबा स्वयें^{१६} अवाप्तकाम। पदार्थमात्रीं पूर्ण निष्काम। भागवत जयांचा आचरता धर्म। संग्रहश्रम किमर्थ ॥५३॥ कोण जाणे बाबांचें मन। परीं हें ग्रंथांचें संमेलन। व्यवहारदृष्ट्या अति पावन। श्रवणसाधन निजभक्तां ॥५४॥ शिरडी आतां स्थान पवित्र। देशोदेशींचे बाबांचे^{१७} छात्र। होतील वेळोवेळीं एकत्र। ज्ञानसत्र मांडतील ॥५५॥ तेव्हां हे ग्रंथ येतील कामा। दप्तरांतून दावील शामा। स्वयें आपण जाऊं निजधामा। ग्रंथ प्रतिमा होतील ॥५६॥ ऐसे हे ग्रंथ परम पावन। असो शिरडी वा अन्य स्थान। वाचितां भक्तास व्हावी आठवण। संग्रहकारण असेल हें ॥५७॥ असो रामायण वा भागवत। परमार्थाचा कोणताही ग्रंथ। वाचितां रामकृष्णादिकांचें चरित। साईच दिसत मार्गें पुढें ॥५८॥ वाटे या ग्रंथांच्या विभूति। साईच नटला ते ते स्थिती। श्रोते वक्ते नित्य देखती। समोर मूर्ति साईची ॥५९॥ ग्रंथ करिती गुरूस अर्पण। किंवा ब्राह्मणा करिती दान। त्यांतही आहे दात्याचें कल्याण। शास्त्रप्रमाण ये अर्थी ॥६०॥ हें काय स्वल्प प्रयोजन। कीं जें शामास बाबांचें नियोजन। त्वां हे ग्रंथ गृहीं नेऊन। दप्तरीं संरक्षण करावें ॥६१॥ जैसा शामा भक्त निःस्पीम। तैसेंच तयावर बाबांचें प्रेम। तयास लावावा कांहीं नियम। उदेला काम साईमनीं ॥६२॥ तंव ते पहा काय करिती। जरी शामाची इच्छा नव्हती। तरी तयावरी अनुग्रह करिती। कवण्या स्थितीं तें परिसा ॥६३॥ एके दिवशीं मशिदीसी। बुवा एक रामदासी। होता नित्यनेम

१६. ज्यांचे सर्व इच्छित प्राप्त झालेले आहे असे १७. शिष्य

तयासी। रामायणासी वाचावें ॥६४॥ प्रातःकाळीं मुखमार्जन। स्नानसंध्या भस्मचर्चन। करोनि भगवें वस्त्र परीधान। अनुष्ठान मांडावें ॥६५॥ विष्णुसहस्रनामावर्तन। मागून अध्यात्मरामायण। पारायणावरी पारायण। श्रद्धापरिपूर्ण चालावें ॥६६॥ ऐसा कितीएक काळ लोटतां। माधवरावांची वेळ येतां। आलें साईसमर्थांचे चित्ता। काय ती वार्ता परिसावी ॥६७॥ फळली माधवरावांची सेवा। लावावा कांहीं नियम जीवा। भक्तिमार्गाचा प्रसाद व्हावा। लाहो विसांवा संसारीं ॥६८॥ ऐसें बाबांचे आलें मनीं। रामदासास जवळ बोलावुनी। म्हणती “पोटांत आली कळ उठुनी। आंतडीं तुटूनि पडत कीं ॥६९॥ जा, ही राही न पोटदुखी। आण कीं सत्त्वर सोनामुखी। मारिल्याविण थोडीसी फकी। जाई न ‘रुखरुखी पोटाची’ ॥७०॥ रामदास बिचारा भावार्थी। खूण घालूनि ठेविली पोथी। गेला धांवत बाजाराप्रती। आज्ञावर्ती बाबांचा ॥७१॥ रामदास खालीं उतरले। इकडे बाबांनीं काय केलें। तात्काळ आसनावरूनि उठले। जवळ गेले पोथीच्या ॥७२॥ तेथें इतर पोथ्यांत होती। विष्णुसहस्रनामाची पोथी। उचलून बाबांनीं घेतली हातीं। आले मागुती स्वस्थाना ॥७३॥ म्हणती “‘शामा ही पोथी ^{१०}कनी। पाहे पहा ^{२१}बहुगुणी। म्हणून देतो तुजलागुनी। ती त्वां वाचूनि पहावी ॥७४॥ एकदां मज उपजली ^{२२}नड। काळीज करूं लागलें धडधड। झाली जीवाची चडफड। दिसे न धडगत माझी मज ॥७५॥ ऐसिया त्या प्रसंगाला। काय सांगूं शामा मी तुजला। या ^{२३}पोथीचा जो उपयोग

१८. बारीक चावटी १९. या नावाने माधवरावांस बाबा हाक मारीत. २०. की नाही. २१. फार कल्याणकारी २२. पिडा
२३. या विष्णुसहस्रनामाचा

झाला । हा जीव तरला तिचेनी ॥७६॥ क्षणैक २४ उरीं विसांवा दिला । तात्काळ हा जीव गार झाला । २५ अल्लाच वाटे पोटीं उतरला । जीव हा जगला तिचेनी ॥७७॥ म्हणोनि शामा ही तुजला नेई । २६ ओजें ओजें वाचीत जाई । रोज एकादें अक्षर घेई । आनंददायी ही मोठी ’’ ॥७८॥ शामा म्हणे ही मजला नलगे । रामदास मज भरेल रागें । तो म्हणेल मींच त्याचे मागें । कर्म २७ वावुगें हें केलें ॥७९॥ आधींच तो जातीचा पिसाट । माथेफिरू तापट खाष्ट । किमर्थ व्हावी ही कळ फुकट । नको कटकट ही मातें ॥८०॥ शिवाय पोथीची लिपी संस्कृत । माझी वाणी रांगडी कुश्रित । जोडाक्षरही न जिव्हेस उलटत । उच्चार स्पष्ट होई न मज ॥८१॥ पाहुनी बाबांचें कृत्य सकळ । बाबा लाविती वाटलें कळ । बाबांस शामाची केवढी कळकळ । शामास अटकळ नाही ती ॥८२॥ “माझा शामा असेल २८ खुळा । परी मजला तयाचा लळा । लोभ लावी जीवा आगळा । तयाचा कळवळा मज मोठा ॥८३॥ ही विष्णुसहस्रनाममाळा । बांधीन स्वहस्तें तयाचे गळां । करीन तया भवदुःखावेगळा । लावीन चाळा वाणीला ॥८४॥ नाम पापाचे पर्वत फोडी । नाम देहाचें बंधन तोडी । नाम दुर्वासनेच्या कोडी । समूळ दवडी लोटुनी ॥८५॥ नाम काळाची मान मोडी । चुकवी जन्म-मरणओढी । ऐसिया सहस्रनामाची जोडी । शाम्यास गोडी लागावी ॥८६॥ नाम प्रयत्नें घेतां चोखट । अप्रयत्नेंही नाही ओखट । मुखासी आलें जरी अवचट । प्रभाव प्रकट करील ॥८७॥ नामापरीस सोपें आन । अंतःशुद्धीस नाही साधन । नाम जिव्हेचें भूषण । नाम पोषण परमार्था ॥८८॥ नाम घ्यावया नलगे स्नान । नामासी नाही विधिविधान । नामें सकळपापनिर्दळण ।

२४. छातीवर, हृदयात २५. परमेश्वर २६. हळूहळू २७. खोटे (म्हणजे त्याच्या परवानगीखेरीज त्याची पोथी घेणे हे) २८. वेडा

नाम पावन सर्वदा ॥८९॥ अखंड माझेही नाम घेतां। बेडा पार होईल तत्त्वतां। नलगे कांहीं इतर साधनता। मोक्ष हातां चढेल ॥९०॥ जया माझे नामाची घोकणी। झालीच तयाचे पापाची धुणी। तो मज गुणियाहुनी गुणी। जया ^{२९}गुणगुणी मन्नामीं ॥९१॥ हेंच बाबांचें मनोगत। तदनुसार मग ते वर्तत। शामा जरी नको म्हणत। बाबा तें सारीत खिशांत ॥९२॥ वाडवडिलांची पुण्याई सबळ। तेणेंच साईकृपेचें फळ। ऐसें हें सहस्त्रनाम निर्मळ। प्रपंच-तळमळ वारील ॥९३॥ इतर कर्मां लागे विधि। नाम घ्यावें कधींही निरवधी। तया न अनध्याय प्रदोष बाधी। उपासना साधी नाही दुजी ॥९४॥ नाथांनींही येच रीती। एका आपुल्या शेजारियावरती। हेंच सहस्त्रनाम मारोनि मार्थीं। परमार्थपंथीं सुदिलें ॥९५॥ नाथांघरीं नित्य पुराण। शेजारी जातीचा ब्राह्मण। होता स्नानसंध्याविहीन। दुराचरणनिमग्न ॥९६॥ कधीं करीना पुराणश्रवण। वाड्यांत पाऊल ठेवीना दुर्जन। नाथ होउनीयां सकरुण। केलें पाचारण तयास ॥९७॥ उंचवर्णीं असोनि जन्म। वायां जातो हें जाणोनि वर्म। नाथांस उपजली कृपा परम। कैसा हा उपरम पावेल ॥९८॥ म्हणोन तयानें नको म्हणतां। सहस्त्रनामाची दिधली संथा। एकेक श्लोक पढवितां पढवितां। निजोद्धारता लाधला ॥९९॥ ^{३०}या सहस्त्र नामाचा पाठ। चित्तशुद्धीचा मार्ग धोपट। परंपरागत हा परिपाठ। तेणेंच ही ^{३१}आटाट बाबांना ॥१००॥ तों आले रामदास जलद। घेउनी सोनामुखी ^{३२}अगद। ^{३३}अण्णा उभेच कळीचे नारद। वृत्तांत साद्यंत

२९. सतत व हळू जप (गुणगुण) ३०. केशवस्वामीकृत श्रीएकनाथस्वामींचे चरित्र, अ. ५७, ओ. ३४ ते ७१ पहा. ३१. धडपड, कळकळ ३२. औषध ३३. कै. अण्णा चिचणीकर (दामोदर घनश्याम बाबरे)

कळविला ॥१०१॥ आधींच रामदास ३४ आतताई। वरी नारदाची शिष्टाई। मग त्या प्रसंगाची अपूर्वाई। कोण गाईल यथार्थ ॥१०२॥ आधींच रामदास ३५ विकल्पमूर्ति। माधवरावांचा संशय चितीं। म्हणे बळकावया माझी पोथी। बाबांना मध्यस्थी घातलें ॥१०३॥ सोनामुखीची वार्ता विसरला। माधवरावांवरी घसरला। वृत्तिप्रकोप अनावर झाला। उदंड वरसला वाग्दंबर ॥१०४॥ पोटदुखीचें हें ढोंग सगळें। तुवांच बाबांस उद्युक्त केलें। माझ्या पोथीवर तुझे डोळे। हें न चाले मजपुढें ॥१०५॥ नांवाचा मी रामदास निधडा। पोथी न देतां ३६ गुणाधडा। पहा हें मस्तक फोडीन तुजपुढां। घालीन सडा रक्ताचा ॥१०६॥ तुझा माझे पोथीवर डोळा। स्वयेंच रचूनियां ३७ कवटाळा। घालिसी सकळ बाबांचे गळां। नामानिराळा राहून ॥१०७॥ माधवराव बहु समजाविते। रामदासा नाहीं शांती। तंव माधवराव सौम्यवृत्तीं। काय वदती तें परिसा ॥१०८॥ मी कपटी हा माझे माथां। मारूं नको रे ३८ प्रवाद वृथा। काय तुझ्या त्या पोथीची कथा। नाहीं दुर्मिळता तियेला ॥१०९॥ तुझ्याच पोथीला काय सोनें। किंवा हिरकणी जडली नेणें। बाबांचाही विश्वास जेणें। धरिसी न जिणें धिक् तुझे ॥११०॥ पाहुनी तयाचा अट्टाहास। बाबा मधुर बोलती तयास। “काय बिघडलें रे रामदास। व्यर्थ सायास कां वहासी ॥१११॥ अरे शामा आपलाच पोरगा। तूं कां शिरा ताणिसी उगा। किमर्थ इतका कष्टसी वाउगा। तमाशा जगा दाविशी ॥११२॥ ऐसा कैसा तूं कलहतत्पर। कां न बोलावें मधुरोत्तर। अरे ह्या पोथ्या पढतांही निरंतर। अजून ३९ अंतर अशुद्ध ॥११३॥ प्रत्यहीं अध्यात्मरामायण पढशी। सहस्त्रनामार्चें आवर्तन

करिशी। तरी ही उच्छृंखलवृत्ती न त्यजिसी। आणि म्हणविशी रामदास ॥११४॥ ऐसा कैसा तूं रामदास। तुवां सर्वार्थी असावें उदास। परी तुटेना पोथीचा ^{४०}सोस। काय या कर्मास सांगावें ॥११५॥ रामदासीं नसावी ममता। सान थोरीं असावी समता। त्या तुझी या पोरामीं विषमता। झोंबसी हाता पोथीस्तव ॥११६॥ जा बैस जाउन स्थानावरी। पोथ्या मिळतील पैशा पासरी। माणूस मिळेना आकल्पवरी। विचार अंतरीं राखावा ॥११७॥ तुझ्या पोथीची काय महती। शाम्याला त्यांत कैचीं गती। उचलली ती म्यांच आपमतीं। दिधलीं तयाप्रति मींच ती ॥११८॥ तुला ती तों मुखोद्गत। शाम्यास द्यावी आलें मनांत। वाचील ठेवील आवर्तनांत। कल्याण अत्यंत होईल'' ॥११९॥ काय त्या वाणीची रसाळता। मधुरता आणि कनवाळुता। तैसीच स्वानंदजळशीतळता। अति अपूर्वता तियेची ॥१२०॥ रामदास उमगला चित्ता। म्हणे माधवरावांस ^{४१}फणफणतां। घेईन बदला पंचरत्नी गीता। हें तुज आतां सांगतो ॥१२१॥ रामदास इतुका निवळला। माधवरावांस आनंद झाला। एकच काय मी दहा तुजला। गीता बदला देईन ॥१२२॥ असो पुढें तो तंटा निवाला। गीताग्रंथ जामीन राहिला। देव गीतेचा ज्यातें न कळला। गीता कशाला तयास ॥१२३॥ साईसन्मुख अध्यात्मरामायण। पाठावर पाठ करी जो जाण। त्या रामदासें साईसी तोंड देऊन। करावें भांडण कां ऐसें ॥१२४॥ हें तरी म्यां कैसें वदावें। दोष कोणास कैसे द्यावे। झाले ते प्रकार जरी न व्हावे। महत्त्व ठसावें कैसेनी ॥१२५॥ इतुका झगडा लाविला ज्यानें। बाबांचेही घालविलें ^{४२}दुखणें। कल्याण आहे माझे जेणें।

अलौकिक देणें साईंचें ॥१२६॥ जरी न होता हा सायास। बसता न माधवरावांचा विश्वास। खरेंच चढतें न अक्षर जिव्हेस। पाठचि तयांस होतें ना ॥१२७॥ ऐसा हा साईनाथ प्रेमळ। खेळिया परमार्थाचा दुर्मिळ। दाबील केव्हां कैसी कळ। करणी ^{४३}अकळ तयाची ॥१२८॥ पुढें शामाची निष्ठा जडली। ^{४४}दीक्षित-^{४५}नरक्यांहीं संथा दिधली। अक्षरओळख करून घेतली। पोथी चढली जिव्हेवर ॥१२९॥ असो हा माधवरावांचा ^{४६}वाद। साई शुद्धबोधानुवाद। परमानंदपूर्ण हा विनोद। निर्विवाद सुखदायी ॥१३०॥ तैसेंच ब्रह्मविद्या अभ्यासिती। तयांची बाबांस मोठी प्रीती। प्रसंगोपात्त अभिव्यक्ती। दाविती कैसी अवलोका ॥१३१॥ एकदां जोगांची आली बंगी। शिरडी पोस्टांत टपालमार्गीं। स्वीकारावया तया जागीं। लागवेगीं निघाले ॥१३२॥ पुस्तक पाहती तों तें भाष्य। लोकमान्यांचें गीतारहस्य। बगलेस मारून मशिदीस। दर्शनास पातले ॥१३३॥ नमस्कारार्थ खालवितां डोई। बंगीही पडली बाबांचे पार्यीं। “बापूसाब ही कशाची काई”। बाबा ते ठायीं पुसती ॥१३४॥ बंगी मग समक्ष फोडली। कसली काय ती वार्ता कळविली। ग्रंथासह बाबांचे हातीं दिधली। अवलोकिली बाबांनीं ॥१३५॥ ग्रंथ काढोनि हातीं घेतला। क्षणार्थांत चाळून पाहिला। खिशांतून एक रुपया काढिला। वरती ठेविला कौतुकें ॥१३६॥ रुपयासह मग तो ग्रंथ। घातला कीं जोगांचे पदरांत। म्हणाले हा वाचा साद्यंत। कल्याणप्रद होईल ॥१३७॥ अशा बाबांच्या अनुग्रहकथा। वर्णितां येतील असंख्याता। ग्रंथ पावेल

४३. कळण्यास अवघड ४४. रा. हरी सीताराम दीक्षित, बी. ए., एलएल. बी., सॉलिसिटर ४५. प्रोफेसर गणेश गोविंद नरके, एम. ए.

४६. साईबाबांबरोबर झालेले संभाषण

अति विस्तृतता। म्हणोन संक्षिप्तता आदरीं॥१३८॥ एकदां शिरडींत ऐसें झालें। दादासाहेब खापर्डे आले। सहपरिवार तेथें राहिले। प्रेमें रंगले बाबांच्या॥१३९॥ खापर्डे नव्हेत सामान्य गृहस्थ। अति विध्न मोठें प्रस्थ। साईसन्निध जोडून हस्त। पार्यीं मस्तक खालवीत॥१४०॥ आंग्लविद्यापारंगत। धारासभेंत कीर्तिमंत। वक्तृत्वे सर्वास हालवीत। मूग ते गिळत साईपुढें॥१४१॥ भक्त बाबांचे असंख्यात। परी त्यांपाशीं मूकव्रत। खापर्डे-नूलकर-बुट्टीं व्यतिरिक्त। धरितां न भक्त आढळला॥१४२॥ इतर सर्व बाबांशीं बोलत। कांहीं तोंडासी तोंडही देत। नाहीं भीडभाड मुर्वत। मूकव्रत तें यां तिघां॥१४३॥ बोलण्याचीच काय कथा। बाबांसन्मुख तुकविती माथा। अवर्णनीय तयांची लीनता। श्रवणशालीनताही तैसी॥१४४॥ विद्यारण्यांची पंचदशी। समजून घ्यावी जयांपाशी। ते दादासाहेब मूकवृत्तीसी। धरीत मशिदीसी येतांच॥१४५॥ शब्दब्रह्माचें कितीही तेज। शुद्धब्रह्मापुढें निस्तेज। साई परब्रह्ममूर्ती सतेज। विद्वत्ते लाज लावी ती॥१४६॥ चार महिने तयांचा वास। कुटुंब राहिलें सात मास। दिवसेंदिवस उभयतांस। अति उल्हास वाटला॥१४७॥ कुटुंब मोठें निष्ठावंत। साईपदीं प्रेम अत्यंत। साईस नित्य नैवेद्य आणीत। मशिदींत स्वहस्तें॥१४८॥ होई जो न नैवेद्यग्रहण। बाईस तोंवर उपोषण। महाराजांनीं केलिया सेवन। मागून जेवण बाईचें॥१४९॥ असो एकदां आली वेळ। बाबा परम भक्तवत्सल। बाईची श्रद्धा पाहून अचळ। मार्ग सोज्ज्वळ दावीत॥१५०॥ अनेकांच्या अनेक परी। बाबांची तों अगदींच *न्यारी। हांसतां खेळतां अनुग्रह *वितरी। जो दृढ अंतरीं

ठसावे ॥१५१॥ एकदां सांजा-शिरापुरी। भात ^{४०}वरान्न आणि खिरी। सांडगे पापड कोशिंबिरी। बाईनें ताटभरी आणिलें ॥१५२॥ ऐसें तें ताट येतांक्षणीं। बाबा अति उत्कंठित मनीं। कफनीच्या अस्तन्या वरी सारुनी। आसनावरूनी ऊठले ॥१५३॥ जाउनी बैसले भोजनस्थानीं। घेतलें ताट सन्मुख ओढूनी। वरील आच्छादन बाजूस सारुनि। अन्नसेवनीं उद्युक्त ॥१५४॥ नैवेद्य येती इतरही बहुत। याहून सरस अपरिमित। कित्येक वेळ ते पडून राहत। यावरीच हेत कां इतुकां ॥१५५॥ ही तों प्रपंचाची वार्ता। शिवावी कां संतांचे चित्ता। माधवरावजी साईसमर्था। म्हणती ही विषमता कां बरें ॥१५६॥ अवघ्यांचीं ताटें ठेवुनी देतां। कोणाचीं चांदीचींही दूर भिरकावितां। मात्र या बाईचें येतांच उठतां। खाऊं लागतां नवल हें ॥१५७॥ हिचेंच अन्न कां इतुकें गोड। देवा हें आम्हांस मोठें गूढ। काय तरी हें तुझें गारुड। आवडनिवड तुम्हां कां ॥१५८॥ बाबा म्हणती सांगूं काई। काय या अन्नाची अपूर्वाई। ^{५०}पूर्वी ही एक वाण्याची गाई। दुधाळ लई लड्ड असे ॥१५९॥ मग ती कुठें नाहीशी झाली। माळियाकडे जन्मास आली। तीच पुढें क्षत्रियाकडे गेली। पत्नी झाली वाणियाची ॥१६०॥ पुढें ही उपजली ब्राह्मणापोटीं। बहुता काळानें पडली दृष्टी। प्रेमाचे दोन घांस पोटीं। सुखसंतुष्टी जाऊं दे ॥१६१॥ ऐसें म्हणुनी यथेष्ट जेवले। मुख आणि हात धुतले। सहज तृप्तीचे ढेकर दिधले। येऊन बैसले गादीवर ॥१६२॥ बाईनें मग करूनि नमन। आरंभिलें साईचरणसंवाहन। बाबांनीं ती संधी साधून। हितगुज सांगून राहिले ॥१६३॥ बाई जयांनीं चरण चूरी। दाबीत ते कर बाबा स्वकरीं। पाहुनी देव-

भक्तांची चाकरी। करी मस्करी तंव शामा ॥१६४॥ ठीक चाललें आहे कीं देवा। काय मौजेचा हा देखावा। पाहुनी या परस्परांच्या भावा। वाटे नवलावा अत्यंत ॥१६५॥ पाहोनि तिचा सेवाकाम। प्रसन्न बाबांचें अंतर्दाम। हळूच म्हणती 'राजाराम। राजाराम' वद वाचे ॥१६६॥ ऐसें म्हणत राहीं नित। सफल होईल आई जीवित। शांत होईल तुझें चित्त। हित अपरिमित पावसील ॥१६७॥" काय त्या वचनाची मात। हृदयांतरीं जाऊन खोंचत। वचनयोगेंच शक्तिपात। क्षणार्थांत करीत ॥१६८॥ ऐसा कृपालु श्रीसमर्थ। प्रणतपाळ साईनाथ। पुरवी नित्य भक्तमनोरथ। साधी निजहित तयांचें ॥१६९॥ अत्यंत हित अति प्रीती। अत्यंत लीन श्रोतयांप्रती। कथितों मी तें धरा चित्तीं। करितों विनंती सलगीची ॥१७०॥ लंपट गुळाचिये गोडी। सांडी न मुंगी तुटतां मुंडी। तैसी द्या साईचरणीं दडी। कृपापरवडी रक्षील तो ॥१७१॥ गुरू-भक्त हे नाही वेगळे। दोघेही एकांग आगळे। प्रयत्नें वेगळे करितां बळें। अभिमान गळे कर्त्याचा ॥१७२॥ एकावांचून एक ठेला। कच्चा गुरू तो कच्चाही चेला। परी जो पक्क्या गुरूचा ^{५१}केला। द्वैतीं अबोला तयासी ॥१७३॥ गुरू राही एक्या गांवीं। शिष्य तयाचा इतर गांवीं। ऐसें जयाचें मन भावी। ते ^{५२}मानभावी उभयही ॥१७४॥ मुळींच जरी नाहीत दोन। वेगळीक मग ती कुठून। एक न राहे एकावीण। इतुके अनन्य ते दोघे ॥१७५॥ गुरू-भक्तांत नाही अंतर। ऐसें वास्तव्य निरंतर। गुरूपदावरी भक्तशिर। हाही उपचार स्थूलाचा ॥१७६॥ भक्त अद्वैतभजनपर। गुरूही अद्वैतभक्तपर। ऐसे न ^{५३}मीनतां परस्पर। केवळ तो व्यवहार नांवाचा ॥१७७॥ कैसें लाधेल अन्नाच्छादन।

५१. पदरी तयार बनलेला ५२. दिखाऊ ५३. समरसता ५४. मिळणारे

क्षणमात्रही न करा चिंतन। हें तों सर्व प्रारब्धाधीन। प्रयत्नावीण ^{५४}आपाद्य॥१७८॥ करूं जाल प्रयत्नें संपादन। तरी तो होईल व्यर्थ शीण। प्रयत्नें व्हा परमार्थसंपन्न। चिंतन रात्रंदिन हें करा॥१७९॥ 'उत्तिष्ठत' आणि 'जाग्रत'। गाढ निद्रेंत पडतां कां घोरत। ^{५५}श्रुतिमाय तारस्वरें गर्जत। प्रेमें जागवीत भक्तांस॥१८०॥ सर्वानर्थबीजभूत। अविद्यानिद्रेंत जे जे लोळत। तयांनीं वेळीं होउनठ जागृत। गुरूज्ञानामृत सेवावें॥१८१॥ तदर्थ होउनठ अति विनीत। व्हा गुरूचरणीं शरणागत। तो एक जाणे ^{५६}विहिताविहित। आम्ही तों नेणत लेंकुरें॥१८२॥ साहंकार किंचिज्ज जीव। निरहंकार सर्वज्ञ शिव। दोघांठार्यीं अभेदभाव। व्हावया उपाव गुरू एक॥१८३॥ अविद्योपाधि आत्मा 'जीव'। मायोपाधि आत्मा 'शिव'। जाणे घालवूं हा भेदभाव। समर्थ गुरूराव एकला॥१८४॥ मन संकल्पविकल्पाधीन। करा साईपार्यीं समर्पण। मग तेथून पावे जें स्फुरण। त्याचें अहंपण त्याजवळ॥१८५॥ तैसीच सकल क्रियाशक्ती। तीही समर्पा साईप्रती। मग तो आज्ञापी जैसिया रीतीं। तैसिये स्थितीं वर्तावें॥१८६॥ जाणा सकल साईची सत्ता। भार घालोनि तयांवरता। कार्य करितां निरभिमानता। सिद्धी ये हातां अविकळ॥१८७॥ परी म्हणाल मी हें करीन। धराल अत्यल्पही अभिमान। फळ येईल तात्काळ दिसोन। विलंब क्षणही न लागेल॥१८८॥ मायामोह-निर्शींस। या कुशीचे त्या कुशीस। हेमाड असतां देतां ^{५७}आळस। हरिगुरूकृपेस लाधला॥१८९॥ तेंही केवळ ^{५८}अदृष्टवर्शें। विनाअभ्यास वा सायासें। त्यांनींच केवळ निजोद्देशें। गौरविलें ऐसें वाटतें॥१९०॥ करावया भक्तोद्धार। करोनि निजचरित्र-निर्धार।

५५. काठकोपनिषद ५६. योग्य काय, अयोग्य काय ५७. शरीरास आळेपिळे ५८. दैवशात

बळेंच त्याचा धरोनि कर। ग्रंथ सविस्तर लिहविला ॥१९१॥ अखंडानुसंधान-सूत्र। अनन्यप्रेमपुष्पीं विचित्र। गुंफोनियां हार मनोहर। अर्पू सादर साईस ॥१९२॥ मिळवूं ^{६९}स्वराज्यसिंहासन। होऊं स्वपदीं विराजमान। भोगं स्वानंद निरभिमान। सुखायमान निजांतरीं ॥१९३॥ ऐसें अगाध साईचरित्र। पुढील कथा याहून विचित्र। दत्तावधान व्हा क्षणमात्र। श्रवण पवित्र करावया ॥१९४॥ पुढें येईल ^{६०}अध्यायत्रयी। बाबा बैसूनि ठार्यींचे ठार्यीं। दृष्टांताची अपूर्वाई। पहा नवलाई दावितील ॥१९५॥ त्यांतील आरंभींचा अध्याय। लाला लखमीचंदाचा विषय। प्रेमसूत्रें बांधून पाय। दाविला निजठाय तयास ॥१९६॥ बऱ्हाणपुरस्थ बाई एक। तिचिया खिचडीलागीं कामुक। होउनठ केलें दर्शनोत्सुक। दाविलें कौतुक प्रेमाचें ॥१९७॥ पुढें ^{६१}मेघाचिया स्वप्नांत। त्रिशूळ काढाया झाला दृष्टांत। तयापाठीं अकस्मात। लिंग हो प्राप्त शंकराचें ॥१९८॥ ऐसऐसिया अनेक कथा। तेथून पुढें येतील आतां। भक्तिपूर्वक ऐकतां श्रोतां। श्रवणसार्थकता होईल ॥१९९॥ ^{६२}सैधव सिंधुनिमज्जन। तैसा हेमाड साईस शरण। सोहंभावाचें अभिन्नपण। त्या अनन्यपणें नमन करी ॥२००॥ वरी करी प्रेमें विनवण। लागो अहर्निश साईचें ध्यान। त्यावीण ध्यानीं न रिघो आन। मन सावधान असावें ॥२०१॥ होवो मागील परीहार। पुढील निर्दळून जावा पार। अवशेष जें मध्यंतर। राहो निरंतर गुरुपार्यीं ॥२०२॥ स्वस्ति श्रीसंतसज्जनप्रेरिते। भक्तहेमाडपंतविरचिते। श्रीसाईसमर्थसच्चरिते। दीक्षानुग्रहदानं नाम सप्तविंशतितमोऽध्यायः संपूर्णः ॥

॥ श्रीसद्गुरुसाईनाथार्पणमस्तु। शुभं भवतु ॥